

Doszitheosz költeménye a Radnóti Miklós versfordítói pályázat függelékeként kapjon helyet a lapban. Az esetlegesen felébredő – várhatóan elsősorban filológiai természetű – kételyek egy részét eloszlatandó a szerkesztők támogatják az ELSŐ ÉNEK eredeti görög szövegének közlését. Az eredeti szöveg közlésének egyik lelkes szorgalmazója Pszeudo-Doszitheosz fordítója volt, aki a görög szöveget gondozta, és a kész fordítást az eredetivel egybevetette.

Pszeudo-Doszitheosz

CARM. I

Φορμικτῆς πέλομαί ῥα πορῶν τάδε σήματα λυπρά,
γράφθεντ' ἐν πίνακι πτυκτῶ θυμοφθόρα πολλά.
[λυγρὰ λέγει Γλαῦκος τά γε σήματα Προΐτος ἔγραψεν,
ὄφρ' ἀπολοῖτο δαΐφρον' ἀγήνορα Βελλεροφόντην.]

Ἄλλὰ μὲν αἰτῶ σήματά μου μάλα εὐφρονα εἶναι·
εἴπερ λυπρά περ ὄντα γε λυγρά τε, δρᾶτε τὸ ἡμῖν·
μή τε μ' ἀπόλλυτε, μή μοι, σήματα, οἱ φθόροι ἔστε.
τίς φθείραιτό κε τῶν διὰ μύθων; καὶ γὰρ ἀμύμων
Βελλεροφῶν, ὃ γε βῆ δ' ἰέναι Λυκίηνδὲ πορῶν τε
σήματα λυγρά περ, ἧ χαλεπῶς φύγον αἶπὺν ὄλεθρον.
αὐτὰρ ὁ φῶ μάλα καρτερός· ἦ τὸ δέδωκέ γε θάρσος
μοί τε καὶ ἐν δ' ἔμοι ἔπνευσ' οὐκ ὀλιγὸν μένος ἦύ,
μοί γε διατρίψαντί κοτε χρόνον εἰναλίη δέ
νήσω· Κύπριδα ἦδε τέκε χρυσοστέφανον τήν
ποικίλον ἐχούσῃν θρόνον ἡμῖν καλλιπάρηρον,
Κυπρογενὴν Κυθερείην, ἀθανατὴν περ εὐοῦσαν.

Θάρσει τήνδε γ' αἰοιδήν· μή τοι χωλοτέρ' εἶη
μηδένα τοι πόδα φολκοτερὴν τε ἀκοσμοτέρην τε
Θερσίτου φρεσὶ σήματα εἰδότης ἧ κακὰ πάντα
ὡς δ' ὅτε ἐκ κλισίης ὃ γε μὴν ἴεν ἠδ' ἐκολῶα
αἰσυχρὰ βοῶν τε καὶ ἀκριτομύθον ἔπος καταλέξων.
οὐκ ἐθέλοιμί κεν ἄσματ' ἀμετροεπῆ, ἐμὰ ἔργα,
ᾧδε κολῶαῖν ὡς Θερσίτης ἐκολῶα.
αὐτὰρ ἐγώ - δοκέω - χράομαι μαλακοῖς ἐπέεσσιν,
ἀγλαὰ δῶρ' ἀπερείσια συντιθέναι ποθεῶν περ,
ποιητῆς τε λιλαίομαι ἔμμεν τοῖς μερόπεσσιν.
[αὐτὰρ ἐγώ σχεδὸν εἰμί μὰ τὸν Δία ἐνθυσιάζειν·]
βάσκ' ἴθι, ὡς πηγὴ ὕδατι ψυχρῶ ῥέει, οὕτως
μειλιχίσις τε ῥήμασί τοι χυμένη δὲ αἰοιδῆ.

Μήποτε, ὦ στίχοι, ἐνθάδε νῦν ὀλολύζατε - οὐ δεῖ·
χαίρετε ἐν στήθεσσι μάλιστα καὶ ἴσχετε θυμόν.
οὐχ ὁσίοι γάρ - εἴρηται τόδε - εὐχετάοντες.
ᾧδε γὰρ ἐξερέω τό δε ᾧδε καὶ ἔμμεν ὀίω,
εὖ εἰδῶς τόδε χρῆν μοῦνον τετελεσμένον εἶναι.
Οὐκ ἔστ' ἢ ἔμοῦ κῆρ γηθεῖν νῦν τήνδε ἀοιδίην·
καὶ γὰρ κυδεῖ γήθησεν ὁ μέγας ἑκατόγχειρ,
εὖτε καθέζεθ' ὄκως ἐπ' Ὀλύμπῳ Ζηνὶ ἀμυνῶν.
τηλόθεν ἐνθάδε κίον ὄκως δολιχόσκιος ἰός,
ἠδὲ φυγὰς περ ἐὼν δὴ ποικίλ' ἀείσματα ποιῶ.

ELSŐ ÉNEK

Lantom fájdalmas jeleket penget ki magából
– és a papír tele jelzéssel, mind lélekölőek.
(Ártónak nevezé Glaukosz Proitosz jeleit mind,
mert az Bellerophónt el akarta veszejteni vélük.)
Nagy jóindulat az, mit kérek az én jeleimtől:
fájdalmas vagy akár ártó jelek – itt, csak ez egyszer,
most ne emésszetek el, ne veszejtetek el bizony engem.
Mert ki akarja a szó által meglelni halálát?
Bellerophón, aki ártó jellel ment Lükiába,
kis híján odalett, épp hogy kikerülte a vesztét.
Még derekabb lett – ettől a szívem erőre kapott ám:
nem kis erőt fűjt akkor az én kebelembe e jelzés.
Akkor időztem a szép szigeten, mit a tenger ölelget.
Akkor e szép szigetet nem más, de a tenger ölelte,
s Küpriszt szülte nekünk, az aranykoszorús, finom úrnőt –
díszes trónuson ül már és édes mosoly arcán...
Küproszai szép Küthereia örökké él, hiszen isten.
Hát te ne félj a dalomtól: csak rosszabb ne legyen már,
és ne bicegjen, lábra se sántítson soha jobban
Therszítésznél (nála az összes randa szeméma),
– mint amikor sátrából előjött, s nyögve rikácsolt,
elbődült és értelmetlen volt a beszéde.
Nem szeretem, ha a vers pampog szanaszéjjel, a szó meg
szerterikácsol, mint Therszítész, hogyha rikácsolt.
Én puha, jóízű szavakat szövök egybe (remélem)
fényes ajándékot vágyok felrakni halomba,
költeni ezt-azt földi halandók szép örömére.

(Itt az idő, hogy végre az áldozatot bemutassuk.)
Rajta, ahogy forrásból a hűvös víz folyik, éppúgy
kedves szóval ömölj, dalom, édesen és örömnkre.

Verssorok és -lábak: ti ne járjátok ma a kánkánt!
Rajta, örüljétek itt bent, fékezzétek a dúlást –
mert nem kedves az istennek, ha dicsekszik a versláb.
Ezt én így kijelentem, s joggal vélem: ez így lesz,
mert bizony ennek kellene mennie teljesevésbe.

Nincs más hátra, csak az, hogy örüljön a szív a dalunknak;
mert ama százkaru órjas is hogy örült a hírének:
védve Zeust, odaült mellé az olümposzi csúcsra.

Messziről érkeztem mint hosszú árnyú rakéta,
tarka dal ösvényét taposom, menekülve, örömmel.

Mezősi Miklós fordítása

Kőríz Imre

„DALLAMA MÁR A FÜLEMBÉ MOTOZ”

Radnóti hatása Vergiliusra

A metrikai és egyfajta tartalmi hűség, úgy tűnik, nélkülözhetetlen a versfordítások klaszszikusvá válásához – de éppen ebben van valami gyanús. Ha ugyanis elfogadjuk, hogy a fordítás a befogadó nyelv irodalmának, illetve a műfordító saját művészetének elválaszthatatlan része, akkor felmerül a kérdés, hogy – éppen ezért – nem kapcsolódik-e túl sok szállal a műfordító korához, illetve munkásságához. Olyasvalami ez, mint az a „látáskényszer”, amelyet a művészettörténészek emlegetnek, hogy tudniillik a korábbi műalkotásokat minden kor a maga módján szemléli, azaz jó esetben látja mindazt, amit az előző korok láttak, meg még valami mást is, de azt már nem láthatja, amit majd csak később fognak a klasszikusokban felfedezni. Ahogy tehát a hamisítványok lelepleződnek, mert a látás változásával előtűnnek a megfestés korának kliséi, úgy egy idő után már egy mégoly kiváló műfordítással kapcsolatban sem érzi senki, hogy az volna az egyetlen lehetséges, mintegy az eredetivel egyenértékű változat. Ez persze nem azt jelenti, hogy a műfordítás elavul, hiszen a későbbi fordítás mint műalkotás nem feltétlenül lesz fejlettebb a korábinál – mert hát fejlettebb-e mondjuk Ady költészete Aranyénál? Inkább arról van szó, hogy egy új fordítás szerencsés esetben olyasmit is megmutat az eredetiből, amire a korábbiaknak nem volt fülük, illetve – vagy ez a kettő ugyanaz lenne? – nyelvük. Ami persze azt is jelenti, hogy sok más vonást ugyanakkor nem feltétlenül domborít ki – hiszen azok megismerhetők a korábbi fordításokból –, vagyis ha választani kell, akkor inkább az újat mutatja meg, akár a jellemző rovására is.